

sisakok stb. készítésénél sem nélkülözhetik. Érdekes a para nyelési módját és értékesítését tárgyaló fejezet.

Az utolsó fejezetet a szerző a történelem s népmondák tölgyeinek szenteli.

A tölgy már a legrégebb időktől fogva jelképe a nagyságnak, erőnek és a hatalmasságnak. Az erdők e fejedelme alatt tartottak régen isteni tiszteletet, a fejedelmek kiváltságokat, kegyeket itt osztottak. Az erő, a hűség és kitartás jelképe gyanánt emlegetik a legrégebb iratok a tölgyet. A rómaiak szent fának tartották. Szerző a magyarországi és a külföldi egyes tölgyekhez kötött mondákat írja le e fejezetben s végül a nevezetesebb tölgyfák méreteivel s tenyésző helyeivel ismerteti meg.

Ez a mű tartalma. Az előadottak maguk ajánlják e művet igen t. szaktársaink figyelmébe. Értékes anyaga s könnyű nyelvezete a tudós szerző érdeme. Csinos kiállítása a kiadót dicséri.

(*Tomasovszky Imre.*)

Vidéki levelek.

I.

A III. éves erdészhallgatók idei tanulmányútja.

Tekintetes szerkesztőség!

A folyó évben megtartott nagy tanulmányi kirándulás a Bakony hegységen és ennek előrészein elterülő erdőségekre terjedt ki.

A kirándulást Fekete Lajos, Vadas Jenő főerdőtanácsosok és Csiby Lőrincz erdőtanácsos, akadémiai tanárok vezették; részt vett egy tanársegéd és 12 erdészhallgató.

Junius 6-án Selmezbányáról eltávozván, az első megállapodás Győrben volt, hol a kirándulók a Neubauer Károly és fia czég czélszerűen berendezett gyufagyárát tekintették meg.

A gyár berendezését maga a gyártulajdonos mutatta be, kinek szíves magyarázata mellett megnéztük, mint fejtik a nyárfatönkökről gépek segítségével a gyufaszálvastagságu falemezeket; más gépek lehasítgatják a lemezekről a szálakat; gépek rendezik a szálakat vaskeretekbe, hogy folytatólag a szálak egyik vége a gyúlékonyságot okozó oldatokba mártassanak. Onnan a szárító

kamarákba kerülnek s végül a kész gyufaszálak gyakorlott kézmarkolással a gyufaskatulyákba tételnek. Közben láttuk ama egyszerű s igen tökéletes szerkezetű gépeket, melyek a gyufaskatulyákat gyorsan, pontosan állítják és ragasztják össze a már előre kivágott és megfelelő helyeken bemetszett falemezekből.

Az igen czélszerűen berendezett és 60 lóerővel működő gyár évenként állítólágg 10,000 m^3 nyárfát szükségel. Ha tekintetbe vesszük, hogy a gyáros hajlandó m^3 -kint 16 K.-t fizetni, igen szép alkalmuk nyílik a közeli erdőbirtokosoknak kihasználható nyárfájukat a lehető legjobban értékesíteni. Megjegyzendő, hogy a gyáros csak a 25 cm. vastagságon felüli nyárfát veszi át készségesen és legalkalmasabbnak mondja a rezgőnyárfát (*Populus tremula*), mely szerte legjobban fejthető s a legfehérebb gyujtószalakat adja.

Egy m^3 fából 2 millió gyufaszál kerül ki. Faanyagban összesen 30% apadék van; a gyárban átlag 250 munkás dolgozik és naponként 25 millió gyufaszálát készít el.

A Győrben való rövid tartózkodás után ugyanaznap este vonaton a pannonhalmi főapátság birtokát képező tarjáni pusztára utaztunk.

Az állomáson a rend nevében Bierbauer Lipót kormányzó és Vaszary Ernő, főapátsági erdőmester melegen üdvözölte a kirándulókat. Junius 8-án a társaság átkocsizott Pannonhalmára s ott Kraller Miksa perjelnek, valamint a rend más tagjainak szives kalauzolása mellett megnéztük a román és gót stílusban épített és többszörösen renovált gyönyörű templomot és kolostort.

A kolostortól nem messze ugyanazon szép kilátású és kiemagasló hegykupon áll a milleniumi emlékkápolna s mindezeket a rend nagy diszkertje veszi körül.

Ugyanez nap délután kezdődött a tulajdonképeni erdőgazdasági szemle. Vaszary Ernő erdőmester bemutatta a herceghegyi és illoki felújításokat és állabokat. A felújítás nagyjából ákác-czal, kisebb mennyiségben tölgygyel történik, mindkét fanemnél mezőgazdasági elő- és közteshasználat segítségével.

Megjegyzendő, hogy az ákácznak a kapálás rendkívül jót tesz; a munkások igen lelkiismeretesen járnak el eme munkánál minden további felhívás és ellenőrzés nélkül.

Ugyanitt bemutatott az erdőmester szemmel látható szabályos

korfokozatu ákácrost, mely szép növekvésben var. Az állabok igen tiszták, mert a lakosság az elszáradt legvékonyabb ágacskákat is „szarkarugta fa“ czimén megveszi, nagy hiány lévén tüzelőanyagban.

Mihelyt az állab záródott, a talajon szép, ha nem is elsörendű fű nő; ezt szénatermelésre fordítják.

Azt a kérdést vethetné föl valaki, hogy ha a talaj elég jó, ilyen tengerszin feletti magasság és klima mellett miért nem telepítenek tölgyet?

Az erdőbirtokos rend és ennek erdőmestere abból az álláspontból indul ki, hogy ez a talaj, melyen most az említett ákáczosokat létesítik, csak néhány év előtt a tulságos legeltetés miatt és egyéb okokból rohamosan a kopárodásnak és elszegényesedésnek indult; hogy ez be ne következék, a talajt az erdő számára iparkodtak meghódítani és az ákáczzal gondolták a feladatot leggyorsabban megoldhatónak.

Junius 9-én a jánosházi erdőrészbe mentek a kirándulók, hol szép kocsányos tölgy felujítások vannak.

A tölgyállabok különben 80 éves fordulóban kezeltetnek.

Nem érdektelen megemlíteni, miképen történik a főapátsági erdőnek határolása, feltűnő módon. Az erdő határát egy ákáczsor és a közvetlenül mellette huzott 1 m. széles és 50 cm. mély árok alkotja. Az ákác most már 4—6 m. magas s e határ kétségtelenül biztos és állandó.

Pusztá-Tarjából a kirándulók, miután a rend kormányzójának megköszönték a vendéglátást, az erdőmesternek pedig a szives kalauzolást, még ugyanaznap Bakony-Szombathelyre, Eszterházy Béla gróf erdőbirtokára utaztak. Itt Berghold Károly uradalmi főerdész fogadta őket.

Junius 10-én a feketevízi erdőrészeket jártuk be s változatos jellegű állabokat láttunk.

Sajnos, nem hagyható említés nélkül ama érzékeny károsítás, mely már itt észlelhető s mely a kirándulók által látott majdnem összes állabokon végig vonult ezentul is, és pedig különbség nélkül a fiatalokon és korosabbakon egyaránt. A fődav t. i. a fiatal csem-ték rügyeit és hajtásait évek hosszú során át lerágja úgy, hogy a fiatalos nem bír felvergődni; a korosabbaknál lehántja, ledörzsöli, körülragja a kérget s a fát elszáradásnak, gombák elterjedésének és

egyéb betegségeknek teszi ki. Az állabok ckként erdőgazdaságilag a legsilányabb, legszánandóbb állapotba jutnak.

Az állabok sorozatában Berghold főerdész olyanba is vezetett, a hol régibb eredetű gondatlanabb kezelés folytán a gyomfák nagyon fölkaptak s az értékes tölgyet elnyomták. Előadta, hogy a meghagyandó tölgyállabot az értéktelen fanemek egy részének kiszedése által először a jobb záródáshoz segíti; a kiszedés által keletkezett hézagokat tölgygyel pótolja s a remélt teljes záródás elérése után a területet a gyomfáktól végképen kitisztítja.

Utközben két szomszédos tölgyfiatalos tűnt föl, melyekben bebizonyult, mint teszi tönkre a vad rágásával éveken keresztül azokat a felújításokat, melyek védtelenül ki vannak téve pusztításainak. Az egyik állab ugyanis be volt kerítve s benne a csemeték 1.5—2 m. magasságot értek el, az állab szépen záródott stb; ugyanezen idő alatt a be nem kerített állab egyedei a rügyek és hajtások folytonos lerágása következtében elbokrosodtak, alig 20—30 cm. magasra nőttek s az állab erősen hézagos maradt.

Junius 11-én és 12-én a társaság Bakony-Szombathelyről Bakony-Tamásiba utazott, hol özv. Eszterházy Móricz grófné képviselőletében Jákói Géza erdőmester és erdőtisztja kara fogadta.

Rövid tartózkodás után tovább menvén, az erdőmester Pápa-Teszér közelében egy 8 éves erdei fenyő és egy 4 éves kocsányos tölgy fiatalost mutatott be.

A vad ezekben a fiatalosokban is igen érezhető károkat okoz.

Mintegy 3 óráig tartó s a Bakony hegységnek rengeteg ős bükkös állabjain keresztül folytatott gyaloglás után estére a társaság a Bakony legmagasabb pontjára (713 m.), a Kőrishegyre, mint éjjeli szállásra ért.

Itt szabadban rakott tűz és kellemes társalgás mellett jóízűen töltve az estét s kipihenve a nap fáradaimait, junius 12-én a Kőrishegy tetején levő háromszögelési pontnál megnéztük a szép kilátást, keresztül haladtunk a hegy déli oldalán fekvő fiatal állabokon, csemetekerten s egy 140 éves bükkösbe értünk, mely szerződés szerint 10 évre van használatra kiadva átlag törzsönként 8 K.-ért. Egy-egy törzs köbtartalma 1.3—1.5 m³.

Láttunk továbbá kisebbszerű szenitést; egy-egy boglyába 14 ürm. fa rakatik s ebből 100 zsák vagy 14—15 g. szén kerül ki.

Déltájban a szépalmai erdősítésekhez érkezett a társaság. E vidéken ama erdőbirtokosok, kiknek mezőgazdaságuk is van, ha egyik területen a talaj hosszu ideig tartó mezőgazdasági használat folytán erősen szegényedni kezd, az erőteljesebb feltételes erdőtalajt mezőgazdaság alá fogják és a gyengébbet az erdőgazdaságnak adják át.

Ilyen cserélt erdőtalaj a szépalmai is. Kiterjedése mintegy 25 kat. hold; az egész be van már erdősitve, csakhogy az elért eredmény különböző.

Az erdősités egy része Buttlár-féle vashoz hasonló fával történt, a terület másik részén az erdősités eke utáni makkrakással eszközöltetett; a egy harmadik területdarabot mezőgazdasági köztes használattal ujitottak föl.

Az állab mintegy 6—8 éves. A melyik rész Buttlár-féle fával telepítettett, az ritkás s a vadrágástól erősen szenvedett, alig bír felvergődni; az eke után bevetett terület sikerültebb. Igen éles azonban a különbség e kettő s ama terület között mely mezőgazdasági köztes használattal jött létre; mert ez a rész zárt, mintegy 60 *cm.* magas üde fiatalos s a vadkárt nem nagyon látni benne. Megjegyzendő, hogy ez a rész trágyázva is lett.

Délután a kirándulók folytatták utjokat a zabulai lak felé, áthaladtak sok különböző koru állabon s ezek közt vén 180—200 éves kocsánytalan tölgyek tűntek fel, melyek arra engedtek következtetni, hogy a Bakony egykor nagyrészt ily fanemű állabokból állt.

A zabulai vadászak körül mintegy 130—135 kat. hold 30—35 éves lúcz- és vörösfenyő állabok vannak, melyek eddig elég jó állapotuk; csak a vad tesz bennük nagy károsítást. Az állabok igen tetszetősök, annyival inkább, mert ügyesen vezetett 5—8 *m.* széles hossz- és keresztnyiladékok szelik, részben a vadászat kedvéért, részben a gazdasági beosztás céljából.

A zabulai laktól kissé távolabb eső osztagban látható volt, hogy az erdei fenyő együtt telepítve a tölgygyel, mint szárnyalja tul és nyomja el a tölgyet.

Junius 13-án átmenvén Eszterházy Pál gróf rédei erdőbirtokán a kirándulók Sándor-majorhoz értek, hol köszönetüket fejezték ki Jákói Géza erdőmesternek a készséges kalauzolásért, tőle és erdőtisztjeitől búcsút vettek.

Sándor-majortól a vadregényes Czuha völgyében ismét Berghold Károly főerdész vezette a társaságot, mely itt Eszterházy Béla gróf gézaházi erdőrészeit és vadaskertjét tekintette meg.

E kirándulás egyik legérdekesebb látványa ama vörösfenyő-állab, melybe a kirándulók a gézaházi major közelében értek.

Az állab 400 m. tengerszin feletti magasságban van, kiterjedése 1·6 kat. hold, kora 80 év. Berghold főerdész felvétele alapján az 1·6 kat. holdon 498 darab törzs áll 1003 m^3 fatömeggel; a törzsek $\frac{1}{3}$ részének 28 cm. mellmagassági átlag átmérővel és 35 m. hosszúsággal bíró átlag fa felel meg, melynek köbtartalma 2·156 m^3 ; a $\frac{2}{3}$ -részből kiszámított átlagfa szintén 28 cm. mellmagassági átmérőjű, de 28·4 m. hosszú s köbtartalma 1·75 m^3 ; az az egész fatömeg értéke 12,966 K.

Gézaházán elbucszva a vendégszeretetet lekötelező módon gyakorolt Berghold Károly főerdésztől, este a társaság Havas Ágoston, apátsági erdőmester vezetés mellett — ki már több napon át a kirándulókkal tartott — Zirczre utazott, a hol őket Vajda Ödön, a rend apátja a legigazabb magyar vendégszeretettel fogadta.

Junius 14-én Urnapján Zirczen a kolostorhoz tartozó angol kertet tekintettük meg.

A Zircz mellett fekvő pintérhegyi állabok tőszomszédságában vörös fenyővel elegyes tölgy fiatalos áll; de a vörös fenyő rovaroktól és betegségektől szenved.

Annál meglepőbb, hogy az előbbi helytől mintegy 100 lépésnyire egy elegyetlen, vágható koru vörös fenyves áll, 20—24 m. magas egyenes törzsekkel; a fa m^3 -jének ára itt tövön 20—22 K.

Junius 16-án Vajda Ödönnek, a rend apátjának megköszönve a szives vendéglátást, ismét tovább állottunk s a rend birtokát képező sólyi erdősitést néztük meg.

A sólyi erdősités a legkopárabb mésztalajon eszközöltetett és most is folyik tovább; tüzetesebb leírását e helyen mellőzöm, mert e tekintetben hivatkozhatom Havas Ágostonnak az Erdészeti Lapok 1897. évfolyamában (535. oldal) megjelent kitünő közleményére, valamint ugyanezen szerzőnek e lapok f. é. VI. füzetében megjelent cikkére.

Ezektől a fiatalosoktól délre meglehetősen nagy kiterjedésű és

korosabb molyhos tölgyállab van, biznyságul annak, mennyire megfelelő a mésztalaj ennek a fanemnek.

Miután még Tavasi Lajos főerdész szives vezetése mellett Nadasdy Tamás gróf nádasdladányi birtokát tekintettük meg, június 18-án Budapestre s innen június 19-én vissza Selmezbányára utaztunk, magunkkal vive a kellemesen és hasznosan eltöltött napok szép emlékét.

Miután a főbb részleteket ekként elősoroltuk, csoportosítva a rokonneműeket, vonjuk le azokból a tanulságot.

Ha az erdészeti tudomány egyes ágazatai szerint részletezzük a tapasztaltakat, azt látjuk, hogy főképpen az erdőtenyésztés körébe vágó érdekes tapasztalatokat szerezhettünk.

Csak másodsorban következtek erdőhasználati, iparműtani, erdővédelmi és erdőrendezési látnivalók; nem kis rész esik végül a vadászatiakra.

A felújítások általában buzgóságról tanuskodnak; egy részük sikerültnek és szépnek mondható. Az e téren elért eredményekért elismerés illeti az erdőbirtokosokat és tisztjeiket, különösen azokat, a kik az elkopárosodásnak indult területeket pénzbeli áldozat árán is az erdőgazdaságnak meghódítani iparkodnak.

A felújítási módok közt a mezőgazdasági elő és köztes használattal kapcsolatos a leggyakoribb.

Ez az eljárás az adott talajviszonyok mellett igen czélszerű és hasznos, mert igen kevés költséggel jár s csakis így magyarázható meg, hogy 200—300 kat. holdnyi területek erdősítették be egy-egy tagban rövid idő alatt.

Az erdőbirtokos különben az erdősítéssel rendesen járó nagy költséget aligha fedezné.

De ne felejtjük el, hogy az ily erdősítési módra alkalmas és erdőgazdaságnak szánt talaj Magyarország más vidékén kevés van.

A felújításokkal kapcsolatban kifogás alá esik — a mint azt Vadas Jenő főerdőtanácsos a helyszínen mindenütt megjegyezte — hogy sok oly helyre telepítik a kocsányos tölgyet, a hová az faji jellegénél fogva nem való, hanem inkább a kocsánytalan tölgy. Ez hasonló hiba, mint ha a lúczfenyőt oly termőhelyi viszonyok közé hozzuk, melyek határozottan a jegenyefenyőnek felelnek

meg, a mi, ha kezdetben nem is, de később igen káros következményeket von maga után.

A második nem kevésbé megfontolandó körülmény az, a mire Havas Ágoston zirczi apátsági erdőmester a szakköröket az Erd. Lapokban figyelmeztette is, hogy t. i. a fekete fenyőt, mely némileg a rovarkároktól is szenved, tulságos mértékben kapták föl ezen a vidéken.)*

Nem hagyható említés nélkül újból és újból, hogy az erdősitések, de nemcsak ezek, hanem a középkoru, sőt vágható állabok is sokat szenvednek a vadkárosításoktól s jóllehet a nagyszámu vadállomány, mely ezen a vidéken sok örömet és élvezetet okoz az erdőbirtokosoknak, sőt egyes helyeken (kőrishegyi, zabulai részek) számottevő jövedelmet is hajt, a szakembernek mégis elszorul a szive, ha ezeket a vad károsítása folytán silány állapotba jutott fiatalosokat látja.

Csemetekertet aránylag keveset és kis kiterjedésűeket láttunk, a hol van, ott fenyőfélék nevelésére használtatik.

A kibaszálás belterjesnek mondható, a mennyiben még a legvékonyabb ágacsok is értékesítik. Ez a tény a nagy keresletben és a közlekedési eszközök kedvező voltában leli magyarázatát. Közlekedési eszközül a rendes és nagy számban levő erdei utak szolgálnak; különleges berendezés gyanánt csak a Gerencz völgyében egy csuszatóval való kísérlet és ugyanott egy keskeny vágányu erdei pálya említhető.

Végül újból meg kell emlékezni a vörös fenyő feltűnő előfordulásáról; nyilván a meszes talaj kedvez növekvésének nagymértékben.

Öszinte köszönet illeti az erdőbirtokosokat azért, hogy alkalmat nyújtottak e tanulságos kirándulásra, de azért a kedves vendéglátásért is, melyben mindenütt részesültünk. Nemkülönben hálaival tartozunk a velünk járt erdőtiszteknek, kik készséges magyarázataikkal és barátságos vezetésükkal az ottani erdőgazdaságnak részleteit megismertették velünk.

Fogadják mindnyájan ismételve őszinte és hálás köszönetünket. Selmeczbányán, 1900. évi július hóban.

Spettmann János,

m. k. erdész, akad. tanársegéd.

*) Lásd az Erd. Lapok 1900. évfolyam VI. füzet 457—469. oldalait.

II.

Az erdőakadémia II. éves hallgatóinak erdőtenyésztéstani kis gyakorlata.

Tekintetes Szerkesztőség!

Az erdőakadémia hallgatóinak — míg az „Alma Mater“ 3 évi tanfolyamát hallgatják — háromszor nyílik alkalom arra, hogy mindazt, a mit a különféle szaktárgyak előadásakor tanulnak, — a helyi erdőgazdaságtól eltekintve — más és más erdőgazdaságokban megismerjék. E cél elérését egyrészt az u. n. erdőhasználati és erdőtenyésztéstani kis gyakorlatok segítik elő, előbbi a besztercebányai m. kir. erdőigazgatóság, utóbbi rendszeren a zsarnóczai m. kir. erdőhivatal kerületében 7, illetőleg 3 napi időtartammal. A III. évfolyam hallgatói már hosszabb időre, 14—16 napra terjedő u. n. nagy tanulmányutra mennek és hazánk távolabb fekvő erdőgazdaságait keresik fel.

Lapozgatva az „Erdészeti Lapok“-at, azt találtam, hogy a kis gyakorlatok az 1888-ik év óta, amikor is Rejtő Adolf főerdész (akkori tanársegéd) írta le az 1887. évi kis gyakorlatot, nincsenek feljegyezve. Pedig időnkint méltán megérdemlik a leírást és általánosabb érdeklődésre számíthatnak, mert bár ugyanegy vidékre irányulnak a kirándulások, annak mégis más-más pontjait keresik fel s elvégre 10—15 év alatt a gazdaságban is nagyobb változások állhatnak be.

Jelen soraimnak célja tehát az, hogy a f. év május hó 25., 26. és 27-én tartott erdőtenyésztéstani kis gyakorlatokról rövid tudósítást adjak.

* * *

Május hó 25-én reggel 6 órakor kelt utra a kis társaság, melynek tagjai Vadas Jenő főerdőtanácsos s akad. tanár, Kőrös László és Muzsnay Géza főerdész, 21 erdősz-akadémikus és e sorok írója voltak. Kirándulásunknak az idő is kedvezett s így a legjobb hangulatban indultunk Selmeczbányáról a béalabányai vasuti állomás alatt fekvő „Szlana“ nevű völgyhöz, melyen át a „Hátsó-Penazsná“-ba vezetett utunk, hol a jegenyefenyővel alátelített erdőrészt tekintettük meg. E hely azelőtt tiszta bükkös volt s kezdetben a jegenyefenyőt magas fészkekbe vetették, de

miután az eredmény azt mutatta, hogy a csemeték tulsűrűn keltek ki s egymás növekedését akadályozták, felhagytak e móddal s inkább ültetni kezdték a jegenyefenyőt. Az eredmény kitünő.

A „Penazsna“ völgyön lefelé haladva, elértük a kecskési völgyet. E völgy délkeleti oldalán az erdőgondnokság jelenlegi vezetője Körös László m. kir. főerdész azelőtt teljesen kopár területen rendkívül jól sikerült erdősítést és talajkötést létesített kitartó szorgalommal. A 86'6 k. hold nagyságu terület az üzemtervben véderdőként szerepel s 7 osztagból áll.

E területeket azelőtt legeltetésre adták ki 6—6 évre kötött szerződés mellett. A folytonos legeltetés következtében a talaj tönkrement, majdnem kopárrá vált, később vizmosások is elkezdtek. Végét vetendő a végleges elkopárosodásnak, elhatározták, hogy azt be fogják erdősíteni. Az erdősítés az 1885-ik évben vette kezdetét erdei- és feketefenyővel. A vizmosásos helyeket úgy kötötték meg, hogy a vizmosások medrére keresztben sövényfonásokat alkalmaztak, melyek mögött egyes helyeken a vizre bízták a talaj lehordását, más helyeken meg termőföldet hordottak azokhoz. Voltak olyan helyek is, ahol a sövényfonásokat alkalmazni nagyon bajos lett volna, itt úgy segítettek magukon, hogy nagy fenéknélküli cserepekbe helyezték a csemetéket s így ültették el azokat a sziklákba vájt lyukakban. A vizmosások megkötésére az akácot használták, mely igen jól nő e helyen. A terület felső részét luczfenyővel ültették be, de helyenkint a kocsántalan tölgyet is közbe elegyítették, mely utóbbi fanem feltűnően szép növésű. A 15 éven át nagy buzgósággal teljesített munka eredményes volt, amennyiben a csupasz oldalakat s a vizmosások helyeit a vidoran tenyésző fanemek zöld lombja rejti el a szemlélő elől.

Ezután a „Bánszky-Vrch“ és „Pecisko“ erdőrészekben fokozatos kihasználás alatt levő s alátelepített tölgy és bükkállabokat néztük meg, majd szép sikerrel felújított vágásterületek, erdőlések stb. voltak tanulmányaink tárgyai.

Egy órára járt már az idő, mikor a „Pecisko“ völgyben levő csemetekertnél ez alkalomra készített lugas terített asztalánál eddigi fáradozmainkat kipihentük . . .

Innen 3 órákor indultunk el Kecskés megállóhelyre s onnan

vasuton Körmőcbányára, ahol a város polgármestere Chabada József és erdőmestere Lende Ede fogadtak vendégszerető szíveséggel.

Május hó 26-át Körmőcbánya zólyomvölgyi erdőgondnokságának tanulmányozására szántuk. Ez az erdőgondnokság egy üzemosztályt képez, nagysága 2464'6 k. hold. A vágásforduló 100 év. Uralkodó fanemei a lucz-, jegenyefenyő és a bükk. Szórványosan előfordul a juhar, kőris és szil. A felújítási mód kétféle. A tarvágással kihasznált osztatok fele részben luczfenyővel s fele részben jegenyefenyővel ültetnek be. Ama osztatok pedig, melyek fekvésüknél fogva tarvágással nem használhatók ki, a fokozatos felújító vágásmóddal kezeltetnek. A végvágás után visszamaradt hézagokban 3 éves luczcesemetékkal történik az ültetés.

Körmőcbányáról elindulva, a vasuti állomás fölött levő u. n. „Stósz“-on az erdőgondnokság egyik csemetekertjét, később douglasfenyő- és havasifenyő erdősitést, a határszélre vezető uton pedig gyönyörű simafenyő fiatalost láttunk, élénk bizonyságául annak, hogy a város erdőmestere e fajokkal is tesz kísérleteket. Majd juhok által lerágott fiatalost mutatott az erdőmester ur; elmagyarázta, hogy a gyomfákat tavasszal a nedvkeringés idejében eszközölt körülgyűrűzéssel, vagy azok bevágásával teszi ártalmatlannokká a vágásokban. A körülgyűrűzés és bevágás által elszáradt fák óyatosan távolittatnak el a vágásokból. Később az „Aranykut“ gerinceze alatti részen zabbal egyidejűleg vetett s luczfenyőmaggal felújított vágásokat néztük meg. E helyeken a teljes vetésből származó csemeték erőteljesek, szépen nőnek. Igaz ugyan, hogy egyes helyeken tulsűrűek is, de később a záródás alkalmával maga a természet jó az erőteljesebb csemeték segélyére, amennyiben a a gyengébbek ilyenkor rendesen elnyomatnak.

A dél is elmúlt, mikor a „Scheidewirtshaus“-ra felértünk. Pompásan izlett a jó villásreggeli, melynek elköltése után az 1266 m. magas határpontra mentünk, a honnan a vidék festői szépségében gyönyörködhettünk.

A „Hármas-Kereszt“ erdőhelyre menve, alkalmunk volt látni hó- és széltörés által tönkre tett lucz- és bükkfiatalosokat. Visszatérve a határszéli koresmaépülethez, lassankint az est is beköszöntött s mi a második nap tanulságos kirándulásai után e helyen pihentük ki fáradalmainkat.

A zólyomvölgyi erdőgondokság vágásaiból kikerülő fenyőrönkö félgyártmánynyá dolgoztatik fel a Zólyomvölgy patakán 1882. évben épített 20 lóerejű s 30'-s keretű műfűrész segélyével. A félgyártmányok részint a város lakóinak, részint a kincstári és magán-anya műveknek adatnak el.

Május hó 27-én a körmöczbányai m. kir. erdőgondnokság „Kalkgrund“ nevű vágásain áthaladva, elértük a jalnai m. kir. erdőgondnokság „Chotárna“ erdőrészét, ahol ez erdőgondnokság vezetője Zachár Gyula m. kir. főerdész — kit már az előző nap délutánjától kezdve üdvözölhettünk körünkben — a fokozatos kihasználás utolsó részét, a végső vágást mutatta be. Itt a visszamaradt fa tűzifának dolgoztatott fel. Gyönyörködtünk a fokozatos felújító vágás segélyével létrehozott szép jegenyefenyő- és bükkfiatalosban. A mutatkozó hézagokat luczfenyővel ültetik be. Ily módon csekély költséggel, az éghajlati és a helyi viszonyoknak megfelelő, értékes állabokat nyernek.

Innen a „Podplieske“ nevű vegyes állabhoz jöttünk, mely még az őserdő jellegét viseli magán. Majd szél által ketté tört, villámsujtott, ledöntött 200—300 éves jegenyefenyők s bükkök kötik le figyelmünket, majd összedőlt törzsekből alakult sajátságos kép tárul elénk, majd a ledőlt s részben már korhadásnak indult tuskókon kikelt s vidoran növő csemeték tűnnek szembe az ily helyeken. Itt szépen tárult szemünk elé, hogy az enyészet nyomában miként keletkezik új élet. A közlekedési eszközök a gondnokság e részén még nem épültek ki s így a rendes használat az amugy is rendkívül félre eső s távol erdőrészre nem terjedhetett ki, legfeljebb abban nyilvánul, hogy a kidőlt vagy szél által letört egyedek egyes — még egészséges — részeiből zsindelet vagy szőlőkarót termelnek.

Az őserdőből kiérve a Dallos község tulajdonát képező „Chom“ nevű havasi rét mellett levő s fokozatos felújító vágásmód alkalmazása mellett létrejött erdőfelújítást tekintettük meg.

Ezekben igyekeztem röviden vázolni az idej erdőtenyésztési kis gyakorlat leírását. Mint e szerény sorok is bizonyítják, 3 nap alatt sok tanulságos és érdekes szakdolgot sikerült látnunk. Mindenesetre a szívélyes vezetők és intézők lelkes fáradságának

az érdeme ez, kiknek e helyen is kedves kötelességemnek ismerem mindnyájunk nevében a legőszintébb és leghálásabb köszönetünket ujólag kifejezni.

Selmeczbánya, 1900. szeptember hóban.

Tomasovszky Imre,
m. kir. erdész,
erdőakadémiai tanársegéd.

KÜLÖNFÉLÉK.

Párisi erdészeti kiállításunk részletes katalógusát, bár tudomásunk szerint már nem sokkal a kiállítás megnyitása után közrebocsáttatott, csak most van alkalmunk ismertetni.

Bevezető részében Magyarország és Horvát-Szlavonország erdőgazdaságának fejlődési történetét s ennek fonalán a jelen állapot leírását találjuk tömör, átnézetes előadásban. Minthogy a katalógus francia nyelven is megjelent, ez a leíró rész bizonyára nagyban hozzájárult ahhoz, hogy erdőgazdaságunkról a külföldön helyes képet nyerjenek az érdeklődők.

Általában a mű szerzője nem szépítette állapotainkat, őszintén rámutatott erdőgazdasági életünk fogyatkozásaira is.

Különösen érdekesnek találtuk a fa kiszállítására és értékesítésére vonatkozó részt, a melyben a vizen és szárazon való szállítás két irányzata mintegy küzd egymással. S ez így talán elég jól is jellemzi ez idő szerinti helyzetünket, ámbár nézetünk szerint ennek a küzdelemnek csak legelején vagyunk. Ide igtatjuk a katalógus megfelelő részeit:

«A hegyoldalokat feltáró rendszeres uthálózat hiányában a fának közelítése kezdetleges és sok anyagvesztéssel jár; így különösen az aránylag értékes fenyve-